

1. Ippolito I. Why invest in direct real estate? *The Real Estate Crowdfunding Review*, June 7, 2015. URL: <https://www.therealestatecrowdfundingreview.com/why-invest-in-direct-real-estate>
2. *Emerging Trends in Real Estate. The global outlook for 2017*. Urban Land Institute, PwC, 2017. P. 6.
3. *Around the World in Dollars and Cents. What Price the World? Trends in International Real Estate Trading*. Savills, 2016. P. 5.
4. *Around the World in Dollars and Cents. What Price the World? Trends in International Real Estate Trading*. Savills, 2016. P. 4.
5. Teuben B., Shah S. *Real Estate Market Size 2016. Annual Update on the Scale of the Professionally Managed Global Real Estate Investment Market*. MSCI, June 2017. P. 5.
6. *How much real estate? A global city analysis*. Viewpoint Global Investment. CBRE, October 2017. P. 2.
7. Teuben B., Shah S. *Real Estate Market Size 2016. Annual Update on the Scale of the Professionally Managed Global Real Estate Investment Market*. MSCI, June 2017. P. 8.
8. *World Cities Report 2016. Key Findings and Messages Urbanization and Development: Emerging Futures*. United Nations Human Settlements Programme, 2016. P. 31.

E-mail: andavydenko@kneu.edu.ua

УДК 339.5

Тараненко М.С.

кандидат історичних наук,
керівник відділу з економічних питань,
Міністерство закордонних справ України,
Радник Посольства України в Державі Ізраїль

ТАРИФНЕ ТА НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

У статті розглянуто сутність митно-тарифного регулювання як інструментів реалізації економічної дипломатії України. Розглянуто теоретичні аспекти митно-тарифного регулювання в Україні, а також основні недоліки у його здійсненні. В статті наголошується, що в умовах географічного розширення української зовнішньої торгівлі все частіше українські суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності стикаються з нетрадиційними заходами нетарифного регулювання. При імпорті низки харчових товарів до Ізраїлю також застосовуються обмежувальні заходи, які стосуються необхідності отримання сертифікату «кошерності». Одним із найбільш екзотичних випадків застосування обмежувальних заходів є введення в Ізраїлі один раз на сім років нового тарифу для товарів, в першу чергу, овочів відповідно до релігійного закону «шміта», який передбачає заборону виробництва сільськогосподарської продукції на «землі Ізраїлю» один раз на сім років.

Ключові слова: митно-тарифне регулювання, митний збір, економічна дипломатія, види мита.

ТАРИФНОГО И НЕТАРИФНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДИПЛОМАТИИ УКРАИНЫ

Тараненко Н.С.

В статье рассмотрена сущность таможенно-тарифного регулирования как инструментов реализации экономической дипломатии Украины. Рассмотрены теоретические аспекты таможенно-тарифного регулирования в Украине, а также основные недостатки в его осуществлении. В статье отмечается, что в условиях географического расширения украинской внешней торговли все чаще украинские субъекты внешнеэкономической деятельности сталкиваются с нетрадиционными мерами нетарифного регулирования. При импорте ряда пищевых товаров в Израиль также применяются ограничительные меры, касающиеся необходимости получения сертификата «кошерности». Одним из самых экзотических случаев применения ограничительных мер является введение в Израиле один раз в семь лет нового тарифа для товаров, в первую очередь, овощей согласно религиозного закона «Шмита», который предусматривает запрет выращивания сельскохозяйственной продукции на «земле Израиля» один раз в семь лет.

Ключевые слова: таможенно-тарифное регулирование, таможенный сбор, экономическая дипломатия, виды пошлины.

TARIFF AND REGULAR REGULATION AS TOOLS FOR IMPLEMENTATION
OF ECONOMIC DIPLOMACY OF UKRAINE

Taranenko N.

The article considers the essence of customs and tariff regulation as instruments of realization of economic diplomacy of Ukraine. The theoretical aspects of customs-tariff regulation in Ukraine are considered, as well as the main shortcomings in its implementation. In the article, it is noted that in the conditions of geographical expansion of Ukrainian foreign trade, Ukrainian foreign economic entities are increasingly faced with non-traditional measures of non-tariff regulation. When importing a number of food products to Israel, restrictive measures are also applied to the need for a Kosher certificate. One of the most exotic cases of restrictive measures is the introduction in Israel once every seven years of a new tariff for goods, primarily vegetables, in accordance with the religious law of Shmita, which prohibits the cultivation of agricultural products on the "land of Israel" once every seven years.

Keywords: customs and tariff regulation, customs duty, economic diplomacy, types of duties.

Постановка проблеми. Під інструментами реалізації економічної дипломатії переважна більшість дослідників розуміє застосування методів тарифного та нетарифного регулювання. Протягом тисячоліть існування міжнародного обміну товарів та міжнародної торгівлі митні тарифи були основним інструментом регулювання торгівлі. В загальному визначенні митний тариф є податком за право ввозу іноземного товару та уявляє собою систематизований перелік мита, яким обкладаються товари при здійсненні зовнішньоторговецьких операцій.

Мита можуть бути ввезним (імпортними) і вивезним (експортними), в залежності від того, який товар ними обкладається – ввезений або той, що вивозиться з митної території. Транзитні (провізні) мита в даний час практично ніде не застосовуються, за винятком невеликого числа країн, що розвиваються.

Ввезні мита виконують фіскальну і регулятивну функції. Вони сприяють оптимізації товарної структури імпорту, підтримці раціонального співвідношення вивезення і ввезення товарів, валютних доходів і витрат, захисту національної економіки від несприятливого впливу іноземної конкуренції і т.д.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми адміністрування митних платежів досліджувалися багатьма науковцями, серед них важливо відзначити В. Андрущенко, І. Бережнюка, О. Гребельника, Н. Землянську, Ю. Макогона, П. Пашка, Ю. Петруню та ін.

Мета статті. Розкрити теоретичні підходи вивчення митно-тарифного регулювання як інструменту реалізації економічної дипломатії.

Викладення основного матеріалу. В Україні мито визначається як загальнодержавний податок, встановлений Податковим кодексом та Митним Кодексом України, який нараховується та сплачується відповідно до Митного Кодексу, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

В Україні застосовуються такі види мита: 1) ввезне мито (встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України); 2) вивезне мито (встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України); 3) сезонне мито (може встановлюватися на строк не менше 60 та не більше 120 днів); 4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне, додатковий імпорتنний збір. В той же час, забороняється застосовувати інші види мита, крім тих, що встановлені Митним Кодексом.

Особливі види мита можуть застосовуватись у випадках, передбачених законами України (якщо інше не передбачено міжнародними договорами), з метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита. Спеціальне мито встановлюється відповідно до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» в таких випадках: 1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику; 2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України[2].

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику[2].

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику [6].

Додатковий імпорتنний збір встановлюється законом відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року та Домовленості про положення ГАТТ-1994 щодо платіжного балансу у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів.

Відповідно до способу встановлення в Україні застосовуються такі види ставок мита: адвалорне, тобто фіксований відсоток з ціни товару, специфічне мито – тверда ставка за встановлену одиницю товару (вага, обсяг і т. д.) та комбіноване мито що складається з адвалорної та специфічної ставок мита.

Ввезне мито є диференційованим щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної

торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

До товарів, що походять з України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння відповідно до Закону України, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом. Тобто до країн, яким Україною надається режим найбільшого сприяння (застосовуються пільгові ставки Митного тарифу України), відносяться країни СОТ (162 країни станом на 01.01.2017) та країни, з якими Україною укладено торговельно-економічні угоди з наданням режиму найбільшого сприяння або національного режиму, згідно затвердженого переліку країн згідно Закону України від 3 квітня 1997 року № 170/97-ВР.

Станом на 01.01.2017 року Україною укладено 20 багатосторонніх та двосторонніх угод про вільну торгівлю з 45 країнами світу: ЄС (28 країн – економічна частина Угоди тимчасово застосовується з 1 січня 2016 року); СНД (10 країн, Азербайджан, Казахстан, Білорусь, Киргизстан, Вірменія, Молдова, Російська Федерація (з 06.01.2016 застосовуються пільгові ставки мита Митного тарифу України), Туркменістан, Таджикистан, Узбекистан); ГУАМ (Грузія, Азербайджан, Молдова); ЄАВТ (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн); Македонія; Грузія; Чорногорія.

Водночас, з Російською Федерацією призупинено режим вільної торгівлі, передбачений Договором про зону вільної торгівлі від 18 жовтня 2011 року. Урядом України було прийнято постанову щодо застосування пільгових ставок ввізного мита, встановлених Митним тарифом України, щодо імпорту товарів, країною походження яких є Російська Федерація. Це було зроблено з метою економічної протидії країні, яка визнана Верховною Радою України агресором, та забезпеченню захисту національних інтересів, безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України, її економічної самостійності, а також відновленню порушених прав, свобод і законних інтересів громадян України.

Повні ставки ввізного мита, застосовуються до товарів що походять з держав, щодо яких не діє ні режим найбільшого сприяння, ні преференційний режим, зокрема, це такі країни як: Бутан, Вануату, Екваторіальна Гвінея, Еритрея, Ефіопія, Заїр, Західна Сахара, Західне Самоа, Ірак, Ємен, Кірібаті, Коморські острови, Лаос, Ліберія, Мідвейські острови, Мікронезія, Науру, Острів Уейк, Сан-Томе і Принсіпі, Сейшельські Острови, Сомалі, Судан, Східний Тимор, Тувалу, Фарерські острови, Фолклендські острови.

Ставки мит відповідно до прийнятої товарної номенклатури систематизуються в митному тарифі, який за своєю правовою природою може бути автономним (містить ставки, що встановлюються компетентним органом цієї держави - парламентом або урядом), а також автономно-конвенційним (в такому тарифі, поряд з автономними ставками, можуть міститися ставки, передбачені в міжнародних торгових договорах).

Митний тариф України містить перелік ставок загальнодержавного податку - ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України і систематизовані згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), складеною на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації і Комбінованої номенклатури Європейського Союзу [5].

В сучасних умовах суттєво зростає значення нетарифного регулювання, як інструмента регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Митний кодекс України визначає що, заходи нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності – не пов'язані із застосуванням мита до товарів, що переміщуються через митний кордон України, встановлені відповідно до закону заборони та/або обмеження, спрямовані на захист внутрішнього ринку, громадського порядку та безпеки, суспільної моралі, на охорону здоров'я та життя людей і тварин, охорону навколишнього природного середовища, захист прав споживачів товарів, що ввозяться в Україну, а також на охорону національної культурної та історичної спадщини [3].

ОЕСР відносить до нетарифних бар'єрів в торгівлі всі засоби окрім тарифного регулювання, які обмежують або деформують зовнішню торгівлю [4].

ЮНКТАД в своїй класифікації визначає нетарифні заходи як такі, що не відносяться до звичайного митного тарифу і які можуть здійснювати економічний вплив на міжнародну торгівлю товарами, викликаючи зміни або в обсязі торгівлі, або в рівні цін, або і в тому і в іншому разом [4].

Інформація, що міститься в цьому виданні класифікація нетарифних заходів заснована на таксономії всіх заходів, які здавалися актуальними в сучасних умовах міжнародної торгівлі. В ній використовувалась система кодування ЮНКТАД, яка була розроблена зусиллями ряду міжнародних організацій, за сприянням т.зв. Групи видатних діячів з нетарифних бар'єрів, заснованої Генеральним секретарем ЮНКТАД в 2006 році. ЮНКТАД і відповідні відділи секретаріату СОТ взяли участь у рецензуванні остаточної версії. Класифікація була випробувана ЮНКТАД і Міжнародним торговим центром на місцях для цілей збору даних. Відповідні роботи проводилися в період з 2007 по 2012 рік та отримали погодження від Продовольчої і сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (ФАО), Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), Міжнародного торгового центру, Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Конференції Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), Світового банку, Світової організації торгівлі (СОТ). Дана класифікація розглядається як змінюваний інструмент, який повинен адаптуватися до реалій міжнародної торгівлі і потреб в галузі збору даних.

Ця класифікація включає технічні заходи, такі як санітарні заходи або заходи з охорони навколишнього середовища; заходи, які традиційно використовуються в якості інструментів торговельної політики, наприклад квоти; заходи контролю над цінами, експортні обмеження або обумовлені заходи торговельного захисту, а також інші заходи, що застосовуються до товарів після перетину кордону, в таких галузях, як

конкуренція; інвестиційні заходи пов'язані з торгівлею, державні закупівлі або обмеження в сфері розподілу.

Згідно цієї класифікації, всі нетарифні заходи розбити на 16 основних груп, які в свою чергу поділяються на підгрупи.

До групи А відносяться санітарні та фітосанітарні заходи (СФЗ) покликані забезпечити безпеку продовольчих товарів або не допустити поширення хвороб або шкідників. Цей розділ охоплює також всі заходи з оцінки відповідності нормам безпеки продовольчих товарів, такі як сертифікація, проведення досліджень, перевірка і введення карантину. Розділ В включає технічні заходи, що називаються , також, технічними бар'єрами в торгівлі (ТБТ), До них відносяться маркування, стандарти щодо технічних специфікацій і вимоги до якості, а також інші заходи, спрямовані на охорону навколишнього середовища. Як і в разі СФЗ, розділ В охоплює також всі заходи з оцінки відповідності технічним вимогам, таким як сертифікація, проведення випробувань та перевірок. Останнім розділом, присвяченим технічним заходам, є розділ С, що охоплює заходи, які стосуються передвдвантажувальної інспекції та інших митних формальностей.

Розділ D включає обумовлені заходи, тобто заходи, що застосовуються для нейтралізації певного негативного впливу імпорту на ринок країни, що імпортує, включаючи заходи з протидії недобросовісної зовнішньоторговельної практики. До них відносяться антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи.

Розділи Е і F охоплюють групу "жорстких" заходів, що традиційно використовуються в торговельній політиці. Розділ Е стосується ліцензування, квот і інших заходів кількісного контролю, включаючи тарифні квоти. У розділі F перераховуються заходи контролю над цінами, що застосовуються для здійснення контролю або впливу щодо цін на імпортовані товари. До таких заходів відносяться, наприклад, заходи, спрямовані на підтримку внутрішніх цін на певні товари в разі більш низьких імпортованих цін на ці товари; встановлення внутрішніх цін на певні товари через цінові коливань на внутрішніх ринках або нестабільності цін на зовнішньому ринку; для збільшення або підтримання податкових надходжень. До цієї категорії відносяться також інші заходи, крім тарифних заходів, спрямовані на підвищення вартості імпорту аналогічним чином (паратарифні заходи).

Розділ G охоплює фінансові заходи. Ці заходи передбачають обмеження щодо платежів, пов'язаних з імпортом, наприклад в випадку регулювання доступу до іноземної валюти або її вартості. До них відносяться також заходи, що встановлюють обмеження щодо умов платежу.

Розділ H включає заходи, що стосуються конкуренції, зокрема надають виняткові або особливі преференції та привілеї одній або кільком обмеженим групам економічних операторів. Ці заходи в основному відносяться до монополістичних заходів, таких як механізми державної торгівлі, виняткові заходи або обов'язкове національне страхування та перевезення.

Розділ I присвячений пов'язаним з торгівлею інвестиційним заходам, включаючи заходи, що обмежують інвестиції в формі вимоги щодо місцевого компонента або погоджує інвестиції з подальшим експортом, що врівноважує імпорт. Розділи J і K стосуються того, яким чином надалі реалізуються товари або пов'язані з ними послуги після імпорту. Це також відноситься до нетарифних заходів, оскільки може впливати на рішення про здійснення імпорту. Розділ J, присвячений обмеженням щодо збуту, та включає обмежувальні заходи, що стосуються внутрішнього збуту імпортованих товарів. Розділ K охоплює обмеження щодо післяпродажного обслуговування, наприклад, щодо надання допоміжних послуг. Розділи L, M, N і O стосуються заходів, що застосовуються після перетину товарами кордону. У розділі L перераховані заходи відносно субсидій, які торкаються торгівлі. Розділ M, присвячений обмеженням щодо державних закупівель та включає обмежувальні заходи, з якими можуть зіткнутися учасники торгів, які мають намір продавати свої товари іноземному уряду. У розділі N перераховані обмеження, пов'язані з інтелектуальною власністю і правами інтелектуальної власності. Розділ O, присвячений правилам походження та охоплює заходи, що обмежують походження товарів або їх компонентів. Останній розділ P стосується заходів, які країна може застосовувати в щодо свого експорту. До них відносяться експортні податки, експортні квоти і заборони на експорт.

В умовах географічного розширення української зовнішньої торгівлі все частіше українські суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності стикаються з нетрадиційними заходами нетарифного регулювання. Це, зокрема, стосується експорту продовольчих товарів до низки арабських країн – вимоги т.зв. «халялю», тобто

Заходи по відношенню до імпорту	Технічні заходи	A. Санітарні та фітосанітарні заходи (СФЗ) B. Технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ) C. Передвдвантажувальна інспекція та інші формальності.
	Нетехнічні заходи	D. Обумовлені заходи торговельного захисту. E. Неавтоматичне ліцензування, квоти, заборони та заходи кількісного контролю, окрім застосовуваних з причин пов'язаних із СФЗ і ТБТ. F. Заходи контролю над цінами, у тому числі, додаткові податки та збори. G. Фінансові заходи. H. Заходи, що впливають на конкуренцію. I. Інвестиційні заходи, пов'язані з торгівлею. J. Обмеження стосовно збуту. K. Обмеження стосовно післяпродажної підготовки. L. Субсидії (за винятком експортних субсидій , що відносяться до розділу П.7) M. Обмеження стосовно державних закупівель. N. Інтелектуальна власність. O. Правила визначення походження.
	Заходи по відношенню до експорту	P. заходи по відношенню до експорту

необхідності отримання дозволу на імпорт харчових продуктів, що не порушують мусульманські харчові заборони. Аналогічно, при імпорті низки харчових товарів до Ізраїлю також застосовуються обмежувальні заходи, які стосуються необхідності отримання сертифікату «кошерності». Одним із найбільш екзотичних випадків застосування обмежувальних заходів є введення в Ізраїлі один раз на сім років нового тарифу для товарів, в першу чергу, овочів відповідно до релігійного закону «шміта», який передбачає заборону вирощування сільськогосподарської продукції на «землі Ізраїлю» один раз на сім років.

Висновки. Слід зазначити, що далеко не всі заходи носять обмежувальний характер, а застосовуються для упорядкування торгівлі та поліпшення умов її здійснення. Країни світу активно використовують інструменти зовнішньоекономічної діяльності.

Так, за в щорічній доповіді СОТ про умови торгівлі за 2016 рік вказується, що в період з середини жовтня 2015 року до середини травня 2016 року члени СОТ застосували 154 нові торгово-обмежувальні заходи. Ці заходи включали встановлення нових імпорتنних або експортних тарифів або збільшення цих тарифів, введення заборони на імпорт або кількісних обмежень, встановлення більш складних митних процедур, тимчасове або постійне введення імпорتنних або експортних мит тощо [8]. Поряд з цим, за той же період, члени СОТ ввели в дію 132 заходи, спрямованих на сприяння торгівлі. Приклади таких заходів включають в себе усунення або зниження імпорتنних або експортних тарифів, спрощення митних процедур, тимчасове або постійне усунення імпорتنних або експортних мит, ліквідацію кількісних обмежень імпорту або експорту [8].

1. Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року: Міжнародний офіційний документ від 15.04.1994 р. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?code=981_003
2. Гребельник, О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 696 с.
3. Мартинюк, В. П. Митна система та економічна безпека держави: теорія і методологія [Текст] : монографія. Тернопіль: Астон, 2010. 256 с.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. URL: <http://me.kmi.gov.ua/>
6. Про захисту внутрішнього ринку та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника: Аналітична довідка Національної тристоронньої соціально-економічної ради. URL: <http://www.ntser.gov.ua>
7. Про митний тариф України: Закон України No 2371-III від 05.04.2001 р. (з наступними змінами і доповненнями): за станом на 01.03 2012 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.721.0>
8. Про ратифікацію Протоколу про вступ України до СОТ: закон України No250-VI від 10.04.2008 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=250-17>
9. Науменко В.П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. URL: <http://readbookz.com/rbooks/book-15/ua/chapter-888/>
10. Смирнік Г.А., Базиліук Я.В. Сучасні тенденції реалізації митної політики України. URL: <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/Juni/3.htm>

E-mail: natnik2006@meta.ua